BĂTĂLIA ANGLIEI REFLECTATĂ ÎN PRESA LEGIONARĂ (SEPTEMBRIE 1940 - IANUARIE 1941)

Bătălia Angliei, una din cele mai importante şi mai dramatice încleştări ale celui de-al doilea război mondial, a beneficiat de o atenţie sporită a presei din timpul statului naţional-legionar. Acest aspect este uşor de observat dacă se analizează conţinutul celor trei cotidiane, *Buna Vestire*[1], *Cuvântul*[2] şi *Axa*, care au fost recunoscute printr-un comunicat al Secretariatului General, din 19 decembrie 1940, ca formând împreună presa legionară[3]. Este important de precizat faptul că în acea perioadă au apărut şi alte ziare, care pot fi considerate pe bună dreptate ca fiind legionare, dar ele nu purtau pe frontispiciu menţiunea "ziar al Mişcării Legionare". Ca urmare, articolele scrise în ziare precum *Pământul Strămoşesc*, *Glasul Strămoşesc* nu exprimau poziţia oficială a Legiunii faţă de anumite probleme, iar afirmaţiile făcute în aceste publicaţii nu angajau conducerea legionară cu nimic.

În fiecare număr al ziarelor mai înainte amintite au fost descrise cu lux de amănunte evenimentele recente din conflictul anglo-german. Cum este uşor de anticipat, atitudinea ziarelor era în mod clar germanofilă şi, bineînţeles, anglofobă, desfăşurarea ostilităţilor fiind prezentată întotdeauna într-o lumină favorabilă Germaniei. Atitudinea antibritanică a presei româneşti a dus chiar la

---

[1] Din 1937, ziarul *Buna Vestire* a fost organizat ca o societate anonimă pe acţiuni, majoritatea acestora fiind deţinută de profesorul Manoilescu şi familia sa. Atunci când ziarul a reapărut, în 8 septembrie 1940, componenţa colectivului de redacţie suferise transformări radicale, datorită faptului că mulţi din vechiul colectiv de redacţie nu mai erau în viaţă, ei fiind executaţi la 21 septembrie 1939, din ordinul regelui Carol al II-lea. În noua componenţă a redacţiei, director era Grigore Manoilescu, prim-redactor, Constantin Noica, în timp ce Valeriu Olaniuc îndeplinea funcţia de secretar. Colectivul de redacţie era alcătuit din: Cristian Petrescu, Ion Stoenescu, Horia Stamatu, Ştefan Ion Gheorghe, Luca Popovici, Radu Gyr, Mircea Streinul, Alexandru Alexianu şi Demetrie Soutzu. Colaboratori ai ziarului au fost: Mihail Manoilescu, Constantin Noica, Octav Vorobchievici, Emanuel Voinescu, Mircea Mateescu, Dragoş Vrânceanu, Ciril Vârnav, Nicolae Pană, Demetrie Ganea, Paul Petzi, Barbu Slusanschi şi Mircea Pop. În timpul statului naţional-legionar ziarul a fost suspendat timp de o săptămână, Alexandru Constant, ministrul Propagandei, devenind director, iar Constantin Noica a fost înlocuit cu Horia Stamatu în funcţia de prim-redactor. Sima 1995, p. 12-13.

[2] A fost fondat în anul 1924 de către Titus Enacovici, iar din anul 1933 a fost catalogat ca fiind ziar legionar. După moartea lui Nae Ionescu, soţia acestuia a donat ziarul *Cuvântul* Mişcării Legionare. În timpul statului naţional-legionar a apărut între 13 octombrie 1940 şi 23 ianuarie 1941. Directorul ziarului a fost P. P. Panaitescu, iar Ştefan C. Ionescu, secretar general. Sima 1995, p. 177.

[3] Sima 1995, p. 207.

un protest adresat de subsecretarul de stat de la Foreign Office, R.A. Butler, ministrului plenipotenţiar al României la Londra. Se considera că tonul ofensator al presei româneşti faţă de Marea Britanie era lipsit de orice motivare şi se atrăgea în acelaşi timp atenţia că "rasa britanică este mândră şi orgolioasă; aşa cum ştie să suporte moartea şi distrugerea, nu înţelege să suporte ofensa"[4]. În impunerea acestei viziuni antibritanice, un rol important l-a avut Direcţia Presei, din cadrul Ministerului Propagandei Naţionale, acolo ţinându-se zilnic consfătuiri ale reprezentantului direcţiei, de cele mai multe ori el fiind directorul, cu ziariştii acreditaţi. Prin aceste întruniri se transmiteau atât ziarelor din capitală, cât şi celor din întreg cuprinsul ţării, materiale documentare şi informative verificate[5], eliminându-se astfel din start posibilitatea publicării unor informaţii contrare cu politica dusă de autorităţile statului. Ba chiar mai mult, spre deosebire de presa britanică, care era aproape complet liberă, în România se realiza şi un control al executării directivelor primite, prin trimiterea zilnică către titularul departamentului a unor dosare ce conţineau tăieturi din ziare[6].

Nu au lipsit din presa legionară atacurile directe împotriva Angliei şi a tot ce era englezesc, unele pasaje fiind de-a dreptul caustice şi defăimătoare. Astfel, într-unul din articolele ziarului *Cuvântul,* articol intitulat "Faţa cea adevărată a Angliei", autorul îşi varsă întreg veninul său vizavi de poporul englez, considerând că "nici unul din popoarele pământului nu este în stare de atâta ipocrizie ca cel englez"[7]. În numărul următor al aceluiaşi ziar, G. Racoveanu nu are nici un pic de compasiune faţă de încercările prin care trecea poporul englez la acea vreme, ba chiar, apoteotic, îi prevestea sfârşitul.

"Corsarii mărilor se plâng de vase corsare. Făcătorii de robi vorbesc în numele ideii de libertate a popoarelor. Tâlharii planetei vor să treacă în ochii proştilor drept atleţi ai ideii de dreptate. Negustorii pământului vor să se arate ocrotitori ai acţiunilor morale. Ceasul demascărilor a bătut … Şi în finala încercare, Anglia va fi zdrobită"[8].

P. P. Panaitescu nu se lasă nici el mai prejos, el nevăzând în investiţiile britanice din economia românească decât o nouă dovadă a perfidiei Albionului de a spolia ţara.

"Petrolul şi grâul nostru sunt poate totuşi fapte istorice mai interesante decât luptele pentru creştinătate ? … Câtă vreme banii intră în buzunarul englezilor de la Royal Dutch, iar în ţară nu rămâne nici un câştig, câtă vreme toţi inginerii sunt englezi, ca în celelalte colonii, e bine"[9].

---

[4] AMAE, Anglia, vol. 14, f. 318. Telegramă trimisă în data de 25 noiembrie 1940, de la Legaţia României din Londra către Ministerul Regal al Afacerilor Străine.

[5] ANRDAIC, MPNPI, dosar nr. 385, f. 80.

[6] ANRDAIC, MPNPI, dosar nr. 385, f. 80.

[7] *Cuvântul*, XVIII, nr. 92, din 17 ianuarie 1941.

[8] *Cuvântul*, XVIII, nr. 93, din 18 ianuarie 1941.

[9] *Cuvântul*, XVIII, nr. 94, din 19 ianuarie 1941.

Presa din timpul statului național-legionar nu a analizat încleştarea anglo-germană de la început, din motive lesne de înțeles, şi nici nu a surprins sfârşitul acestei bătălii pentru a recunoaşte primul eşec major al Germaniei în cel de-al doilea război mondial. Dar, ea reuşeşte să surprindă momentele cele mai dramatice ale acestei lupte, precum şi cele mai importante modificări de strategie, pentru că acum se iau în cele două tabere cele mai importante decizii. Rezistența engleză din primele luni a fost decisivă, deoarece, odată depăşit momentul critic al perioadei de început, moralul englezilor a crescut pe zi ce trecea, purtându-i către victorie.

Componenta antisemită a Mişcării Legionare, aversiunea atavică a acesteia față de evrei, nu a făcut decât să sporească sentimentele de ostilitate, ba chiar de ură față de Regatul Unit. Considerând evreul ca fiind elementul de disoluție al oricărei civilizații, de un egoism neînfrânat şi caracterizat printr-un materialism feroce[10], iar Anglia unul din locurile favorite ale iudaismului mondial, lui Vladimir Dumitrescu nu i-a fost deloc greu să prezinte Regatul Unit în limitele coordonatelor expuse mai sus, într-unul din ziarele ce aparținea în mod oficial Mişcării. În viziunea sa, insulele britanice, după prăbuşirea Franței, nu reprezentau nimic altceva decât ultimul bastion al iudeo-masoneriei în Europa şi unde, "în dosul măştii angelice a puritanismului apare satanica figură a lui Israel"[11]. În concepția lui P. P. Panaitescu influența cercurilor evreieşti asupra politicii duse de guvernul britanic era covârşitoare, el considerând că Anglia era nimic mai mult sau mai puțin decât "țara jidovită până în măduva oaselor, în care miniştrii jidani poruncesc, împinşi din urmă de marii financiari din City"[12]. Într-unul din articolele ziarului *Axa* se consideră că o eventuală victorie a britanicilor în cel de-al doilea război mondial, văzut ca o confruntare între "francmasoneria iudaică ocultă" şi naționalismul biruitor, nu ar fi fost altceva decât un triumf al evreimii mondiale[13].

Aflate în stare oficială de război încă din data de 3 septembrie 1939, cele două țări, Anglia şi Germania au trecut prin faza "războiului ciudat", cum l-a denumit Winston Churchill, perioadă de timp în care au fost făcute numeroase tentative de înțelegere de către partea germană. Timp de aproape zece luni de zile de la apariția stării de beligeranță între cele două state, în Anglia nu a existat nici un semn al războiului. Abia la 10 iulie 1940 a avut loc primul atac masiv, această dată fiind în general considerată ca reprezentând începutul bătăliei. Dar chiar şi după acest atac, Hitler nu a încetat să spere că va mai putea să ajungă la o înțelegere cu guvernul britanic, dovadă fiind faptul că la 19 iulie a oferit britanicilor o nouă propunere, ce poate fi considerată, pe bună dreptate, ca fiind cea mai importantă dintre toate ofertele germane de pace.

---

[10] Marin 1997, p. 103.
[11] *Cuvântul*, XVIII, nr. 93, din 18 ianuarie 1941.
[12] *Cuvântul*, XVIII, nr. 90, din 15 ianuarie 1941.
[13] *Axa*, X, nr. 47, din 1 ianuarie 1941.

Chiar şi atunci când Winston Churchill a respins în termenii cei mai categorici orice variantă de compromis, exprimându-şi foarte răspicat dorința de a lupta, Hitler a crezut că este vorba de o farsă şi că Anglia o să cedeze până la urmă, datorită situației militare disperate în care se afla[14].

De fapt, Hitler propunând premierului britanic o pace prin care Anglia s-ar fi obligat să garanteze Germaniei libertatea completă de acțiune pe continent, în schimbul recunoaşterii de către germani a integrității Regatului Unit şi a Imperiului Britanic, căci în asta au constat în esență propunerile de pace ale germanilor, el nu a făcut altceva decât să ofere britanicilor exact ceea ce ei detestau cel mai mult, adică existența unei forțe în Europa, care să fie mai puternică decât tot restul continentului luat la un loc. În plus, oamenii politici britanici nu puteau lua în serios garanțiile mai sus amintite, deoarece, aşa cum bine şi-au dat seama, dacă o națiune era capabilă să le garanteze integritatea țării şi a imperiului, era tot atât de capabilă să le şi distrugă[15]. Adolf Hitler, la fel ca mulți generali şi politicieni francezi, nu a putut înțelege resursele separate, independente, ale unui stat insular şi, la fel ca şi aceşti francezi, a apreciat greşit puterea voinței de luptă a insularilor[16].

Credința germanilor că Anglia va fi nevoită să ajungă la o înțelegere era atât de puternică, încât ziarul *Buna Vestire*, din 6 octombrie, preia această idee şi analizează în cele mai mici detalii alternativele pe care le aveau britanicii: compromisul sau continuarea rezistenței[17]. Deşi au fost blamați pentru încăpățânarea lor, din rândurile ziarului mai înainte amintit se poate totuşi detecta o notă de admirație greu disimulată pentru această hotărâre neclintită de a lupta, chiar şi atunci când condițiile erau extrem de critice. Este tocmai ceea ce premierul britanic al acelor vremuri a intuit şi, mai târziu a consemnat în memoriile sale, ce au fost încununate cu Premiul Nobel pentru literatură în anul 1953. "Considerăm că nimic nu-l impresionează şi nu-l tulbură pe Hitler atât de mult ca ura şi puterea de voință a Britaniei. În sufletul lui, el era unul din admiratorii noştri"[18].

Aşa cum se ştie, Hitler a plănuit scoaterea din luptă a Regatului Unit printr-o debarcare în sudul Angliei. Dar, pentru a realiza acest lucru, era nevoie ca în prealabil să fie câştigată supremația aeriană deasupra Canalului Mânecii. Cum operațiunea de debarcare nu a reuşit, lupta aeriană a devenit principala formă şi, de fapt singura, a decisivei bătălii pentru Anglia.

Soarta insulelor britanice, ba chiar a întregii lumi civilizate, bazată pe democrația parlamentară, a depins de vitejia, iscusința şi spiritul de sacrificiu al piloților britanici, situație ce l-a determinat pe Winston Churchill să rostească una din celebrele sale fraze, frază ce reprezintă chintesența confruntării anglo-

[14] Hart [f. a.], p. 128.
[15] Kissinger 2002, p. 311.
[16] Churchill 1997, p. 337.
[17] *Buna Vestire*, IV, nr. 20, din 6 octombrie 1940. *Axa*, X, nr. 47, din 1 ianuarie 1941.
[18] Churchill 1997, p. 347.

germane: "Niciodată în domeniul conflictelor umane, atât de mulți n-au datorat atât de mult unor atât de puțini"[19].

Ofensiva aeriană germană a fost susținută de Flotilele aeriene 2 şi 3, conduse de feldmareşalul Albert Kesselring şi, respectiv, feldmareşalul Hugo Sperrle, prima având bazele în nord-estul Franței şi în Țările de Jos, iar a doua în nordul şi nord-vestul Franței. După înfrângerea Franței şi ocuparea Norvegiei, germanii se bucurau de un avantaj strategic extrem de important, Anglia fiind practic înconjurată de baze inamice, ceea ce dădea posibilitatea aviației germane să recurgă la tot felul de simulări şi trucuri privind adevăratele puncte de atac. Principalul tip de avion de vânătoare utilizat de către Luftwaffe a fost Messerschmitt 109[20], la care s-au adăugat Messerschmitt 110 şi Heinkel 113. Britanicii au avut două tipuri principale de avioane de vânătoare, Spitfire şi Hurricane[21]. Aparatele germane atingeau o viteză ce era cu puțin superioară celei pe care o puteau realiza cele britanice, dar erau inferioare în privința manevrabilității şi armamentului. În plus, piloții britanici aveau "supremă încredere în ei înşişi ca indivizi şi acea hotărâre pe care o arată rasa britanică în adevărata ei măsură abia atunci când se află în situații limită"[22].

După ce în perioada 24 august-6 septembrie 1940, Luftwaffe atacase aerodromurile avioanelor de luptă din Kent şi Sussex, la 7 septembrie planul a fost schimbat şi aviația de război germană şi-a concentrat întreaga ofensivă împotriva perimetrelor aglomerate ale Londrei. Nu se poate să nu fie remarcat faptul că schimbându-şi planul şi depărtându-se de la principiile clasice ale războiului, precum şi de la cerințele minime ale umanismului din acea vreme, Hermann Göring a făcut o greşeală prostească, dându-i astfel ocazia Aviației Regale Britanice să se refacă şi să reintre în luptă[23]. Proclamarea statului național-legionar în România, la 14 septembrie, a coincis cu două atacuri grele date Londrei, urmat de un altul în ziua de 15 septembrie, atac care a coincis totodată cu amânarea acțiunii "Leul de mare" de către Hitler. Tot de la mijlocul lunii septembrie au început să fie utilizate bombe cu explozie întârziată de către Luftwaffe, ceea ce a reprezentat o fațetă necunoscută a războiului atât pentru populația civilă, cât şi pentru aşa-numitele "detaşamente ale bombelor neexplodate".

---

[19] Churchill 1997, p. 345.

[20] Tipul de avion Me-109 a fost fabricat începând cu anul 1937, iar în anul 1939 a apărut varianta îmbunătățită Me-109E. Era dotat, în general, cu două mitraliere fixe în carenaj şi două tunuri de 20 mm în aripi. Concernul Messerschmitt avea înainte de război cinci mari fabrici: la Augsburg, Nürnberg, Regensburg, Erla şi Heiterblick-Leipzig. La puțin timp după începutul războiului alte cinci fabrici au fost fie înființate, fie adaptate. Cele zece fabrici aveau o producție de 10 avioane pe zi şi aproximativ 300 de avioane pe lună. *Cuvântul*, XVIII, nr. 88, din 14 ianuarie 1941; Hart [f. a.], p. 133.

[21] Avioanele Spitfire şi Hurricane erau la început înarmate doar cu câte opt mitraliere Browning, americane, fixate în aripi. În timpul bătăliei Angliei, tipul de avion Spitfire a fost echipat cu două tunuri Hispano, de 20 mm, în timp ce Hurricane a fost dotat cu patru tunuri. Hart [f. a.], p. 134.

[22] Churchill 1997, p. 338.

[23] Churchill 1997, p. 341.

Ziua de 15 septembrie a fost hotărâtoare pentru moralul britanicilor, fiindcă ea nu numai că a marcat reintrarea în luptă a RAF, dar şi înclinarea balanţei, oarecum, în defavoarea germanilor, prin pierderea de către ei a 60 de aparate de zbor, comparativ cu cele 26 de avioane de vânătoare înregistrate ca pierderi de către tabăra adversă[24]. În acea zi, după două atacuri grele date în ziua precedentă, aviaţia germană a concentrat un număr record de avioane, realizându-se astfel cel mai mare atac de zi asupra Londrei. Cu toate că armada aeriană germană a fost atacată încă de pe coastă, un număr mare de bombardiere a reuşit să ajungă deasupra Londrei, bombardând în mod special cartierele cu populaţie densă din East End.

Analizând modul în care germanii voiau să cucerească Britania, nu se poate să nu fie remarcat faptul că în decursul timpului au încercat să pună în aplicare mai multe planuri, dar nici unul nu a fost dus până la capăt. Deseori metode de atac ce produceau distrugeri însemnate au fost abandonate în favoarea altora, ei căutând mereu ceva nou. Indecizia aviatorilor germani şi, mai ales, a comandantului aviaţiei militare germane, Hermann Göring a avut ca o primă consecinţă faptul că toate aceste etape să se suprapună, ele neputând fi separate prin date precise. Desigur, o altă consecinţă mult mai importantă pentru Luftwaffe a fost, în final, pierderea bătăliei Angliei, deoarece, aşa cum chiar britanicii au recunoscut mai târziu, dacă în tabăra germană s-ar fi dovedit consecvenţă în aplicarea unui singur plan, atunci Adolf Hitler s-ar fi putut lăuda că a reuşit să cucerească o ţară ce nu mai cunoscuse stăpânirea străină de aproape nouă sute de ani.

Într-o primă fază s-a crezut că victoria se poate obţine prin bombardarea Londrei, cel mai mare oraş al lumii la acea vreme, ţintă ce nu necesita multă acurateţe ca să fie lovită. Au fost distruse atât puncte strategice ale metropolei, cum ar fi uzine, docuri, căi de comunicaţie, cât şi cartiere de locuinţe[25]. Raţionamentul distrugerii clădirilor civile a fost simplu: crearea unei stări de panică în rândul populaţiei, care să determine guvernul britanic să încheie o pace de compromis. Timp de cincizeci şi şapte de zile, între 7 septembrie şi 3 noiembrie, în fiecare noapte, Londra a fost atacată în medie de două sute de bombardiere[26].

Deşi descrierea de către ziarul *Buna Vestire* a bombardamentului german din 14 octombrie este cutremurătoare, cu siguranţă, această prezentare nu este altceva decât o reflectare palidă a momentelor prin care au fost nevoiţi să treacă

[24] Hart [f. a.], p. 153.

[25] În bătălia Angliei, bombardarea intenţionată a populaţiei civile de către cele două părţi aflate în conflict îşi are originea într-o greşeală. În noaptea de 24 august 1940, aproximativ zece bombardiere germane, ce se rătăciseră de la ţintele lor, şi-au aruncat încărcăturile explozive în plin centrul Londrei. Replica britanică a fost promptă. În noaptea următoare a avut loc un raid de represalii asupra Berlinului, la care au participat aproximativ 80 de bombardiere. Din acest moment, pentru a se ajunge la o cursă nebunească de a ucide cât mai mulţi civili nu a mai fost decât un pas, întrucât Hitler a ordonat la rândul lui raiduri masive de represalii împotriva Londrei şi a altor importante oraşe. Hart [f. a.], p. 147.

[26] Churchill 1997, p. 346-347.

locuitorii Londrei. Conform acestei prezentări, enormele flăcări ce azvârleau limbi uriaşe către cer puteau fi văzute de pe Canalul Mânecii, mormanele de jeratic erau presărate pe întreg cuprinsul Londrei, ceea ce conferea capitalei britanice un aspect înfiorător de ruină, colorată în roşu[27].

Ziarul *Cuvântul*, preluând un articol tipărit în publicația elvețiană *Le Temps*, își pune în mod firesc întrebarea cum putea populația londoneză să trăiască în această fortăreață hărțuită în mod neîncetat de bombardierele inamice, în care mii de case au fost distruse sau avariate grav, în care traficul era parțial întrerupt şi, unde chiar şi Palatul Buckingham fusese lovit[28].

Singurul loc care dădea locuitorilor o siguranță deplină era vasta rețea de metrou, pentru că în rest erau puține subsoluri sau pivnițe care puteau rezista la o lovitură directă. Ca atare, peroanele stațiilor de metrou erau tixite de oameni care dormeau pe jos, fără saltele, de copii aşezați pe vreun palton şi protejați împotriva curentului de aer doar de câteva ziare vechi[29].

La Londra însă, se trăia într-o ambianță liniştitoare de curaj, întrajutorare şi bunăvoință, aşa cum a remarcat un tânăr francez, membru în France Libre, condusă de generalul Charles de Gaulle. Cu toate că mulți londonezi dormiseră ca vai de lume în cursul nopții, în stațiile de metrou sau în adăposturi improvizate, iar când s-au sculat şi-au văzut cartierele ce le erau familiare transformate în ruine, ei erau senini, destinşi, binevoitori, serviabili, deşi cei mai mulți în locul lor ar fi fost îngrijorați, preocupați, acriți, egoişti[30]. Acest curaj zilnic, "acest refuz îndărătnic de-a lua lucrurile în tragic, această bunăvoință nicicând dezmințită e una din cele mai mărețe lecții pe care le dă Anglia lui Churchill"[31]. Foarte interesant este punctul de vedere al ministrului plenipotențiar român la Londra, Radu Florescu, care, aflat la fața locului, nu vedea nici un semn de dezagregare a rezistenței britanice, ba chiar dimpotrivă o creştere a îndârjirii pe măsură ce atacul german se intensifica. Pentru a fi şi mai elocvent, diplomatul român face o comparație interesantă:

"Există pe lume organisme plăpânde pe care le dobori dintr-o singură lovitură. Altele au o structură atât de dură şi o vitalitate atât de profundă, încât poți lovi în ele fără limită şi nu-şi dau sfârşitul. Cazul Angliei este unul din acestea din urmă"[32].

Spiritul de self-control, ridicat la rangul de virtute națională în Anglia, precum şi capacitatea de a-şi păstra sângele rece în situații limită, i-au făcut pe englezi la început să trateze cu dispreț bombardamentele. Toată lumea îşi vedea

[27] *Buna Vestire*, XVII, nr. 4, din 17 octombrie 1940.
[28] *Cuvântul*, XVII, nr. 1, din 14 octombrie 1940.
[29] *Cuvântul*, XVII, nr. 6, din 19 octombrie 1940.
[30] Thomé 1986, p. 87.
[31] Thomé 1986, p. 87.
[32] AMAE, Anglia, vol. 14, f. 367. Telegrama nr. 81 089, din 12 decembrie 1940, trimisă de la Legația României de la Londra către Ministerul Regal al Afacerilor Străine.

de treburile cotidiene, cina şi dormea ca de obicei, teatrele fiind pline, iar străzile întunecoase de asemenea. Această atitudine nu poate fi catalogată altfel decât ca o reacție sănătoasă în comparație cu scâncetul înfricoşat pe care l-au scos elementele defetiste din Paris, atunci când au fost bombardați serios prima dată, în mai[33].

Această imagine a curajului dovedit de populația Londrei în timpul bombardamentului, contrastează puternic cu modul în care ziarele legionare au descris moralul locuitorilor metropolei britanice. Preluând ştirile de la agenția germană de presă DNB, era şi firesc ca starea de spirit a populației să fie prezentată într-o aşa manieră încât cititorii români să poată trage uşor concluzia că Anglia se află efectiv pe marginea prăpastiei. La mijlocul lunii octombrie, presa legionară considera moralul londonezilor ca fiind atât de scăzut încât, anticipa că în Londra, în scurt timp, va avea loc o revoluție socială. Articolul, publicat în ziarul *Cuvântul*, cu informații preluate de la aceeaşi agenție DNB, considera că după patru săptămâni de bombardament, în care numărul victimelor şi al sinistraților a crescut în mod continuu, starea de spirit a locuitorilor capitalei britanice este deznădăjduită[34]. Nici viața copiilor nu scapă de o prezentare sumbră din partea gazetarilor de la ziarul *Cuvântul*, spunându-se că aceştia duc o viață sălbatică, deoarece, conform afirmațiilor lor, din 112.000 copii care se mai găseau la Londra, doar 20.000 mai frecventau cursurile[35].

În noaptea de 3 noiembrie, după aproape două luni de bombardament, la Londra nu a mai sunat alarma. Luftwaffe îşi schimbase tactica. În noaptea imediat următoare, atacurile germane au fost larg dispersate în insulă. Considerând că Londra este "o țintă prea mare şi vagă pentru rezultate decisive"[36], Hermann Göring s-a decis să efectueze atacuri concentrate împotriva unor oraşe de provincie, care puteau fi distruse în mare parte şi, astfel, să îngrozească populația. Primul oraş care a avut *onoarea* de a fi atacat după această schimbare a fost Coventry[37]. La raid au participat mai mult de 500 de avioane, care au aruncat peste 500.000 kg de bombe explozive, precum şi peste 30.000 kg de bombe incendiare[38]. A fost cel mai nimicitor atac, oraşul suferind distrugeri enorme. Deşi prin intermediul posturilor germane de radio s-a transmis către celelalte oraşe britanice amenințarea că vor fi în mod similar *coventrizate*, aşa cum ulterior s-a putut vedea, multe alte localități au trecut neînfricate prin foc, pentru că, conform aprecierilor premierului britanic al acelor vremuri, nu avea absolut nici o importanță unde era îndreptată lovitura, națiunea fiind la fel de sănătoasă pe cât e marea de sărată[39].

---

[33] Churchill 1997, p. 348.
[34] *Cuvântul*, XVII, nr. 5, din 18 octombrie 1940.
[35] *Cuvântul*, XVII, nr. 29, din 11 noiembrie 1940.
[36] Churchill 1997, p. 356.
[37] La Coventry se aflau numeroase uzine ale unor firme specializate, cum ar fi: Armstrong, Standard Motors, Daimler, Humber-Hillmans, Bredstone, Humping, precum şi uzine ale unor firme mai mici. Aici se produceau atât motoare de avioane, cât şi alte piese complicate şi importante. *Cuvântul*, XVII, nr. 35, din 17 noiembrie 1940.
[38] *Cuvântul*, XVII, nr. 35, din 17 noiembrie 1940.
[39] Churchill 1997, p. 357.

Ziua de 15 noiembrie a adus un nou atac asupra Londrei, care s-a soldat cu bombardarea podului Waterloo, a unei gări la Paddington, precum şi a unei uzine din apropierea regiunii Commercial Docks[40]. Între 19 şi 22 noiembrie, trei raiduri succesive au fost organizate împotriva oraşului Birmingham, centru important al industriei britanice de armament. Aproape opt sute de oameni au murit şi peste două mii au fost răniţi, dar cei un milion de locuitori ai oraşului au reuşit să-şi depăşească suferinţele fizice, graţie organizării şi spiritului tenace[41]. Au urmat, la rând, oraşele Bristol[42], Southampton[43], Portsmouth[44], Liverpool, iar mai târziu Plymouth, Sheffield, Manchester, Leeds şi Glasgow. Alegerea oraşului Bristol, ca şi a celorlalte de altfel, nu a fost întâmplătoare, deoarece, datorită războiului declanşat de Kriegsmarine, majoritatea mărfurilor de peste mări ajungeau pe coasta de vest. Portul Bristol, datorită docurilor şi instalaţiilor sale, juca un rol esenţial în aprovizionarea Middlands-ului şi a sudului Angliei, inclusiv a Londrei.

Experienţa germană acumulată în toate aceste luni de bombardament a fost dureros folosită în ziua de 29 decembrie, într-un devastator raid împotriva Londrei. Corespondentul ziarului *New York Herald Tribune*, citat de agenţia DNB, relata că bombardamentul a durat trei ore fără întrerupere, ceea ce a avut ca rezultat transformarea unui district al Londrei într-un veritabil iad[45]. A fost o luptă cu aproape o mie cinci sute de incendii, care au provocat daune serioase la staţiile de cale ferată şi la docuri. Mai mult decât atât, opt biserici au fost distruse complet sau parţial, iar primăria a fost arsă şi lovită de suflu[46]. Din fericire, datorită unor eforturi eroice, în acest bombardament de coşmar în care centrul

---

[40] *Cuvântul*, XVII, nr. 37, din 19 noiembrie 1940.

[41] Churchill 1997, p. 356.

[42] Oraşul Bristol, care avea pe atunci aproximativ 400.000 de locuitori, era unul din cele mai importante porturi de pe coasta vestică a Angliei. Aici se fabricau motoare de avioane pentru tipurile Bristol şi Blenheim, dar şi piese de schimb. Totodată, oraşul avea o importanţă deosebită în cadrul industriei alimentare, acolo fiind mari mori de măcinare a grâului şi porumbului, precum şi teascuri pentru ulei. Se mai produceau substanţe chimice, obiecte de pielărie şi vehicule. *Buna Vestire*, IV, nr. 62, din 27 noiembrie 1940.

[43] Portul Southampton era al treilea ca mărime din Regatul Unit, şi cel mai mare de pe litoralul sudic, concentrând aproape totalitatea traficului de călători din Atlantic. Aici se aflau uzinele Vickers, care produceau avioane Spitfire, precum şi care de asalt. Importanţa oraşului era sporită de faptul că avea un rol major în producţia britanică de pulberi şi explozibili, dar şi de faptul că în numeroasele sale uzine se produceau şi piese de armament. *Buna Vestire*, IV, nr. 62, din 27 noiembrie 1940.

[44] Portsmouth era principala bază a flotei metropolitane. Dispunea de mari depozite subterane de carburanţi, precum şi de depozite de muniţii şi mine. Totodată, avea mai multe importante şcoli de studii speciale de marină, cum ar fi: Şcoala de Submarine, Şcoala de Torpiloare, Şcoala Superioară de Artilerie, Şcoala de Navigaţie, Şcoala de Transmisiuni şi Şcoala de Artilerie Antiaeriană. *Buna Vestire*, IV, nr. 73, din 8 decembrie 1940.

[45] *Buna Vestire*, V, nr. 89, din 1 ianuarie 1941.

[46] Churchill 1997, p. 357.

Londrei devenise asemenea unui decor din opera lui Wagner, Catedrala St. Paul a fost salvată. Conform corespondentului aceluiaşi ziar american menţionat mai înainte, doar deasupra unui singur cartier au fost aruncate mai mult de 200 de bombe ce au dezlănţuit o centură de incendii, care au făcut ca cerul să fie în întregime roşu, iar flăcările să izbucnească de pretutindeni[47].

Conflictul anglo-german nu a fost doar o confruntare militară între cele două părţi, ci şi o confruntare mediatică. Englezii şi germanii s-au învinuit reciproc de cele mai necinstite metode de luptă şi, mai presus de toate, de bombardarea intenţionată a populaţiei civile. Cum România era deja un satelit al Germaniei, ba chiar în luna noiembrie aderând la Pactul Tripartit, este uşor de anticipat atitudinea presei româneşti în general şi a celei legionare în mod special. Preluând informaţiile în întregime din presa germană, întreaga vină era aruncată pe englezi. Bombardarea intenţionată a spitalelor din Germania, deşi, aşa cum se subliniază, vizibilitatea era bună, iar spitalele erau marcate cu Crucea Roşie[48], atacuri date în Franţa ocupată în timpul Crăciunului[49], aruncarea de bombe asupra unor clădiri istorice, cum ar fi asupra castelului din Manheim[50], reprezintă doar câteva din acuzele aduse aviatorilor britanici. La acestea se mai pot adăuga şi altele, cum ar fi nerespectarea neutralităţii Elveţiei prin violarea spaţiului său aerian, încălcarea celor mai elementare norme ale războiului de către marinarii englezi[51] şi, mai presus de toate, bombardarea intenţionată a cartierelor de locuinţe.

Ultimul aspect, bombardarea în mod deliberat a marilor concentrări de populaţie, a centrelor urbane, a reprezentat unul din cele mai dure aspecte ale conflictului mediatic dintre britanici şi germani. Ziarele *Buna Vestire*, *Cuvântul* şi *Axa*, ca şi presa germană de altfel, au înfierat bombardarea oraşelor germane de către RAF, şi a prezentat bombardamentele germane ca fiind doar un răspuns la acţiunile britanicilor, deşi astăzi ştim cu certitudine că lucrurile au stat exact invers. Elocvent în acest sens este faptul că aproape toate comunicatele prezentau atacurile aviaţiei germane ca reprezentând, de fapt, acţiuni de represalii faţă de bombardamentele britanice din Germania. De multe ori era scos în evidenţă faptul că victimele aviatorilor britanici erau în mare parte sau chiar în exclusivitate civili, şi că în zonele în care fuseseră lansate bombele nu se afla nici un obiectiv militar sau industrial.

---

[47] *Buna Vestire*, V, nr. 89, din 1 ianuarie 1941.

[48] *Cuvântul*, XVII, nr. 2, din 15 octombrie 1940; *Ibidem*, nr. 37, din 19 noiembrie 1940.

[49] *Buna Vestire*, IV, nr. 88, din 29 decembrie 1940.

[50] *Cuvântul*, XVII, nr. 67, din 19 decembrie 1940.

[51] Au fost publicate articole în care se afirma că, în mai multe cazuri, marinarii britanici, după ce scufundau un vas german, trăgeau cu revolverul, ba chiar cu mitraliera în marinarii şi fochiştii care încercau să se salveze. S-a mai susţinut că vedete rapide britanice au lansat cu premeditare semnale false de primejdie în apropierea coastei franceze, pentru a determina ieşirea din porturi a vaselor germane, ca apoi acestea să fie atacate. *Cuvântul*, XVII, nr. 67, din 19 decembrie 1940; *Buna Vestire*, IV, nr. 73, din 8 decembrie 1940.

Autorul acestui articol, la fel ca şi Winston Churchill în celebrele sale memorii, nu are deloc pretenția că a reuşit să reînvie în paginile scrise mai sus o perioadă în care, numai la Londra, într-o singură zi, zece sau poate chiar douăzeci de mii de oameni rămâneau fără locuință, când spitale pline de răniți erau şi ele lovite, când circulația rutieră şi feroviară erau avariate, când canalizarea era distrusă, iar curentul electric şi gazul erau întrerupte şi când, cu toate acestea, efortul de război al Angliei a fost dus mereu mai departe. S-a căutat să se prezinte imaginea bătăliei Angliei, aşa cum este cunoscută îndeobşte această fază a celui de-al doilea război mondial, oferită de cele trei ziare menționate atât de des în precedentele pagini, ea constituind probabil o imagine destul de ştearsă în comparație cu realitatea acelor vremuri.

SORIN ARHIRE

THE BATTLE OF ENGLAND REFLECTED IN THE LEGIONARY MEDIA (SEPTEMBER 1940 – JANUARY 1941)

SUMMARY

The Battle of England, one of the most important and most dramatic fights of the Second World War, received an increased attention of media during the National-Legionary State. The article is based upon the research into three journals, *Buna Vestire*, *Cuvantul* and *Axa*, journals recognized, by an official announcement of the General Secretary, on December 19, 1940, as forming the Legionary media. Each edition of the above-mentioned journals describes in detail the recent events of the Anglo-German conflict. Thus, easy to anticipate, the attitude of these journals was clearly Germanophile and, of course, Anglophobic, the deployment of the hostilities always being presented in a light favorable to Germany. The anti-British attitude of the Romanian media caused even a protest addressed to the Foreign Office Sub Secretary of State, R. A. Buttler, Minister Plenipotentiary of Romania to London. The Legionary media was not short of direct attacks against England and against everything under British name, some passages being really caustic and vilifying. The anti-Semitic component of the Legionary Movement, its atavist aversion against Jews resulted in an enhancement of the hostility feelings, their transformation into hatred against the United Kingdom. Considering the Jew as the element of dissolution of any civilization, as a person manifesting a boundless selfishness and characterized by a ferocious materialism, and considering England one of the favorite places of universal Judaism, the three journals deemed the British Islands, after the collapse of France, the last bastion of the Judeo-masonry in Europe. The media during the National-Legionary State did not analyze the Anglo-German confrontation since its beginnings, for reasons easy to comprehend, and it did not detect the end of this combat, in order to record Germany's first major fiasco in the Second World War. However, the media succeeded in detecting the most dramatic moments of this combat, as well as the most important changes in strategy.

Abrevieri bibliografice

AMAE, Anglia - Arhivele Ministerului Afacerilor Externe, fond *71 Anglia*.
ANRDAIC, MPNPI - Arhivele Naționale ale României. Direcția Arhiva Istorică Centrală, fond *Ministerul Propagandei Naționale. Presa Internă 1930-1945*.
Churchill 1997 - Winston Churchill, *Al doilea război mondial*, vol. I, Bucureşti 1997.
Hart [f. a.] - Lidell Hart, *Istoria celui de-al doilea război mondial*, vol. I, Bucureşti [f. a.].
Kissinger 2002 - Henry Kissinger, *Diplomația*, Bucureşti 2002.
Marin 1997 - Vasile Marin, *Crez de generație*, Bucureşti 1997.
Sima 1995 - Horia Sima, *Era libertății. Statul național-legionar*, vol. I, Timişoara 1995.
Thomé 1986 - Edgard Thomé, *Misiune specială 1940-1945. Epopeea unui paraşutist în Franța ocupată*, Bucureşti 1986.